

HET MAATSCHAPPELIJK PRODUCTIEPROCES

IN HET ALGEMEEN.

a. Productie en reproductie.

De menschheid heeft zich door haar productieapparaat een orgaan geschapen, om in haar menigvuldige behoeften te voorzien. Met behulp van de machines en werktuigen bindt de menselijke arbeidskracht de strijd tegen de natuur aan, om uit de ruwe natuurstoffen een stroom van arbeidsproducten over de aarde te strooien. Dit arbeidsproces is het *p r o d u c t i e p r o - c e s*. Het brengt echter niet alleen goederen vòòrt, maar gedurende de arbeid worden ook vele machines en werktuigen, benevens de arbeidskracht zelf, verbruikt. Van uit deze kant gezien, is het productieproces een proces van *a f b r a a k*, van *v e r n i e t i g i n g*. Maar tegelijk scheppen we in dit proces van vernietiging nieuwe waarden: machines, werktuigen en onze arbeidskracht worden wel verbruikt, maar tegelijk vernieuwd, opnieuw geproduceerd, *g e R e p r o d u c e e r d*. Het maatschappelijk productieproces verloopt als het levensproces in het menselijk lichaam: door zelfvernietiging tot zelfopbouw in steeds gecompliceerder vorm.

"Hoe ook de maatschappelijke vorm van het productieproces moge zijn, het oet ononderbroken voortgezet worden Vandaar is, in z'n onafgebroken samenhang en de voortdurende gang van zijn vernieuwing beschouwd, ieder maatschappelijk productieproces tegelijk reproductieproces."
(Marx - "Das Kapital" - Bnd. I,
blz. 521. Uitg. G.Kiepenheuer Verlag)

b. De kapitalistische productie.

Juist in de bewegingswetten van deze voortdurende vernieuwing, in de bewegingswetten van de reproductie, doet het kapitalisme zich als een onbeheerscht en revolutionair systeem kennen. Het kent geen stilstand. Het wordt voortdurend van z'n oude grondslagen gerukt, om op hooger plan, op hooger capaciteit, nieuw evenwicht te zoeken. Het *m o e t* steeds meer en grootere bedrijven inrichten, het *m o e t* de productie op steeds grootere voet reproduceeren, of kapitalistisch uitgedrukt: het kapitaal *moet* voortdurend *a c c u m u l e e r e n*. Want het rendabel maken van kapitaal is de zin der kapitalistische productie en daarom is de *w i n s t* de drijvende kracht. En omdat alleen de levende arbeidskracht *m e e r - w a a r d e* kan voortbrengen, moet ieder kapitalist er naar streven, zooveel mogelijk arbeiders in dienst te hebben, d.w.z. hij moet op zoo groot mogelijke voet produceeren.

In deze jacht naar winst staan de verschillende ondernemersgroepen tegenover elkaar. Iedere groep wil zich een zoo groot mogelijk deel van de meerwaarde, die uit de arbeidersklasse geperst wordt, verzekeren. De jacht naar de buit wordt tot een onderlinge strijd om de buit, of deftig gezegd, ze concurreeren tegen elkaar.

Dit vechten om de buit is de groote revolutionair in de productie. Iedere onderneming moet er op bedacht zijn, steeds goedkooper te produceeren dan z'n mededingers, zoodat de jacht naar de winst tegelijk de jacht naar technische verbeteringen beteekent: steeds nieuwere, menschelijke arbeidskracht besparende machines moeten de oude vervangen. Slaagt één onderneming, in de staalindustrie bijvoorbeeld, er in, een nieuwere goedkoopere bewerking te vinden, dan heeft deze onderneming het kapitaal van al z'n concurrenten in waarde doen verminderen. De andere kapitalen zijn verouderd, of, zooals Marx het noemt, het slachtoffer van "moreele stijging". Het beteekent echter niet anders, dan dat de rentabiliteitsbasis van deze kapitalen verdwenen is, zoodat nieuw kapitaal toegevoegd moet worden, wil het oude niet geheel te gronde gaan.

Het valt buiten het raam van onze beschouwingen, nader in te gaan op de ontzaglijke verspilling van maatschappelijke goederen, noch op de crisis en andere catastrofes, die de strijd om de buit met zich mee brengt. Voor ons onderwerp is het slechts van belang, er op te wijzen, dat de voortdurende vernieuwing, de reproductie van het arbeidsapparaat, een individuele functie van de kapitalisten is. Of en in welke omvang het vernieuwd zal worden, hebben zij te beslissen, waarbij ze natuurlijk niet de behoeften der menschen tot richtsnoer kunnen nemen, maar waarbij ze zich moeten richten naar de winstkansen, die de strijd om de buit op dat oogenblik biedt.